

Kaynaklar

1. Giriş

- **Berger, John.** *Görme Biçimleri.* Çeviren: Yurdanur Salman. Metis Yayınları.
- **Danto, Arthur C.** *Sanatın Sonundan Sonra: Çağdaş Sanat ve Tarihin Solgun Çizgisi.* Çeviren: Akın Terzi. Yapı Kredi Yayınları.
- **Gombrich, E. H.** *Sanatın Öyküsü.* Çeviren: Erol Erduran, Ömer Erduran. Remzi Kitabevi.
- **Preziosi, Donald (Editör).** *Sanat Tarihi ve Eleştiri Metinleri.* Çeviren: Zeynep Yasa Yaman. İletişim Yayınları.
- **Tatarkiewicz, Wladyslaw.** *Estetiğin Altı Yüzyılı.* Çeviren: Meriç Aybar, Atilla Cemil Baytı. Kabalcı Yayıncılık.

2. Mağaradan Mitolojiye – Başlangıcın Estetiği

- **Lewis-Williams, David.** *Mağaradaki Akıl: Bilinç ve Sanatın Kökenleri.* Çeviren: Nuray Önoğlu. Dost Kitabevi.
- **Leroi-Gourhan, André.** *Mağara Sanatı.* Çeviren: Necmiye Alpay. Yapı Kredi Yayınları.
- **Renfrew, Colin & Bahn, Paul.** *Arkeoloji: Teoriler, Metodlar ve Uygulama.* Çeviren: Zeynep Çelik, Ömür Bakırer vd. Homer Kitabevi.

- **Boardman, John.** *Yunan Sanatı.* Çeviren: Adnan Altun. Homer Kitabevi.
- **Grant, Michael & Hazel, John.** *Yunan ve Roma Mitolojisi Sözlüğü.* Çeviren: Süleyman Demirel. Kabalcı Yayıncılık.
- **Özkan, Suha.** *Antik Dönem Mimarisi ve Heykeltıraşlığı.* Kabalcı Yayıncılık.
- **Beard, Mary.** *Partenon.* Çeviren: Aslı Biçen. Sel Yayıncılık.
- **Rostovtzeff, M. I.** *Antik Dünya Tarihi.* Çeviren: Durmuş Akbulut. Phoenix Yayınevi.
- **Eco, Umberto.** *Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik.* Çeviren: Kemal Atakay. Can Yayınları.
- **Le Goff, Jacques.** *Ortaçağ Batı Uygarlığı.* Çeviren: Lale Arslan. Yapı Kredi Yayınları.
- **Mango, Cyril.** *Bizans Sanatı.* Çeviren: Nuray Önoğlu. Yapı Kredi Yayınları.
- **Duby, Georges.** *Katedrallerin Çağı: Sanat ve Toplum, 980-1420.* Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay. İmge Kitabevi.
- **Burckhardt, Jacob.** *İtalya'da Rönesans Kültürü.* Çeviren: Bekir Sıtkı Baykal. Alfa Yayınları.
- **Vasari, Giorgio.** *Rönesans Sanatçılarının Hayatları.* Çeviren: Elif Gökteke. Yapı Kredi Yayınları.
- **Clark, Kenneth.** *Uygarlık: Kişisel Bir Bakış.* Çeviren: Gürol Koca. Dost Kitabevi.

3. Antik Estetik ve İktidar

- **Wölfflin, Heinrich.** *Sanat Tarihinin Temel Kavramları: Geç Sanatta Üslup Gelişiminin Sorunu.* Çeviren: Füsun Türel. Yapı Kredi Yayınları.
- **Martin, John Rupert.** *Barok.* Çeviren: Nazlı Gürlek. Hep Kitap.

- **Kimball, Fiske.** *Rokoko'nun Yaratılışı.* (İngilizce)
- **Schama, Simon.** *Utanç ve Onur: Hollanda Kültürü ve Altın Çağı.* (İngilizce)
- **Honour, Hugh.** *Neoklasisizm.* (İngilizce)
- **Vaughan, William.** *Romantizm ve Sanat.* Çeviren: Süreyya Evren. Akbank Sanat.
- **Rosenblum, Robert.** *18. Yüzyıl Sonu Sanatında Dönüşümler.* (İngilizce)
- **Berger, John.** *Devrim Üzerine Dört Deneme.* Çeviren: Yurdanur Salman. Metis Yayınları.
- **Clark, T. J.** *Modern Hayatın Resimlenmesi: Manet ve Takipçilerinin Sanatında Paris.* Çeviren: Esin Berktaş. Metis Yayınları.
- **Nochlin, Linda.** *Realizm.* Çeviren: Levent Konca. Dost Kitabevi.
- **Rewald, John.** *İzlenimciliğin Tarihi.* (İngilizce)
- **Hauser, Arnold.** *Sanatın Toplumsal Tarihi.* Çeviren: Yıldız Cıbroğlu. Remzi Kitabevi.
- **Crary, Jonathan.** *Gözlemcinin Teknikleri: On Dokuzuncu Yüzyılda Görme ve Modernite.* Çeviren: Cemal Yardımcı. Metis Yayınları.
- **Venturi, Lionello.** *Empresyonistler ve Sembolistler.* Çeviren: Zeynep Çizmeli. Remzi Kitabevi.

4. Orta Çağ – Tanrının Fırçası

- **Rewald, John.** *Post-Empresyonizm: Van Gogh'tan Gauguin'e.* (İngilizce)
- **Hofmann, Werner.** *Gustav Klimt.* Çeviren: Cemre Akarsu. Literatür Yayıncılık.

- **Gauguin, Paul.** *Noa Noa: Bir Tahiti Seyahati.* Çeviren: Lale Tayla. Yapı Kredi Yayınları.
- **Nacenta, Raymond.** *Sembolizm.* Çeviren: Ayşe Şasa. Remzi Kitabevi.
- **Kandinsky, Wassily.** *Sanatta Tinsellik Üzerine.* Çeviren: Gülin Ekinci. Altıkkırkbeş Yayınları.
- **Şüküroğlu, Ferit.** *Ekspresyonizm.*
- **Duthuit, Georges.** *Fovist Ressamlar.* (İngilizce)
- **Beckett, Wendy.** *Modern Sanatın Öyküsü.* Çeviren: Çiğdem Güler. Akbank Sanat.
- **Die Brücke Sanatçıları Üzerine Makaleler:** (Ernst Ludwig Kirchner, Emil Nolde gibi sanatçılar hakkında Türkçe sanat dergilerindeki makaleler takip edilebilir.)
- **Kahnweiler, Daniel-Henry.** *Kübizmin Yükselişi.* (İngilizce)
- **Golding, John J.** *Kübizm: Bir Tarih ve Analiz, 1907-1914.* (İngilizce)
- **Metzinger, Jean & Gleizes, Albert.** *Kübizm.* Çeviren: Ayşe Düzkan. Everest Yayınları.
- **Apollinaire, Guillaume.** *Kübizm Ressamları.* (İngilizce)

5. Rönesans – Bireyin ve Biraz da Egonun Yükselişi

- **Marinetti, Filippo Tommaso.** *Fütürizm Manifestosu ve Seçme Yazılar.* Çeviren: İsmail Yerguz. Varlık Yayınları.
- **Gültekin, Turgay.** *Fütürizm: Sanat Akımları Dizisi.* Remzi Kitabevi.
- **Boccioni, Umberto.** *Fütürist Resim ve Heykel Teknik Manifestosu.* (İngilizce)

- **Umberto Boccioni, Carlo Carrà, Luigi Russolo, Giacomo Balla, Gino Severini.** *Fütürist Ressamların Teknik Manifestosu.* (Çeşitli antolojilerde Türkçe çevirileri bulunabilir.)
- **Malevich, Kazimir.** *Nesnesiz Dünya: Süprematizm Manifestosu.* Çeviren: Mustafa Topal. Pinhan Yayıncılık.
- **Mondrian, Piet.** *Sanatta Yeni Biçimsel Sanat ve Saf Biçimsel Sanat.* (İngilizce)
- **Barr, Alfred H. Jr.** *Kübizm ve Soyut Sanat.* (İngilizce)
- **Hattula, Moholy-Nagy.** *Bauhaus'tan Sanata ve Tasarıma: L. Moholy-Nagy'nin Yazıları.* (İngilizce)
- **Breton, André.** *Sürrealizmin Manifestoları.* Çeviren: İsmail Yerguz. YKY Yayınları.
- **Richter, Hans.** *Dada: Sanat ve Anti-Sanat.* Çeviren: Sezer Duru. Yapı Kredi Yayınları.
- **Dalí, Salvador.** *Bir Dahinin Güncesi.* Çeviren: Adnan Yücel. Epsilon Yayıncılık.
- **Calinescu, Matei.** *Modernliğin Beş Yüzü: Modernizm, Avangart, Dekadans, Kitsch, Postmodernizm.* Çeviren: Erkan Karadağlı. Everest Yayınları.
- **Baudrillard, Jean.** *Simülasyon ve Simülakrlar.* Çeviren: Oğuz Adanır. Doğu Batı Yayınları.

6. Barok ve Rococo – Abartı Sanatı

- **Lippard, Lucy R.** *Pop Art.* (İngilizce)
- **Coplands, John (Editör).** *Andy Warhol.* (İngilizce)
- **Battcock, Gregory (Editör).** *Minimal Sanat: Eleştirel Bir Antoloji.* (İngilizce)
- **Celant, Germano.** *Arte Povera.* (İngilizce)

- **Warhol, Andy.** *Popülist Felsefe.* Çeviren: Oya Alpar. Sel Yayıncılık.
- **Kosuth, Joseph.** *Sanat Felsefesinden Sonra ve Sonrası: Seçme Yazılar.* (İngilizce)
- **Lippard, Lucy R.** *Altı Yıl: Sanat Nesnesinin Demateryalizasyonu 1966'dan 1972'ye.* (İngilizce)
- **Alberro, Alexander & Norvell, Blake (Editörler).** *Kavramsal Sanattan Sonraki Sanat.* (İngilizce)
- **Foster, Hal, et al.** *1900'den Beri Sanat: Modernizm, Antimodernizm, Postmodernizm.* Çeviren: Esin Berktaş. Metis Yayınları.
- **Eco, Umberto.** *Açık Yapıt.* Çeviren: Yakup Şahan. Can Yayınları.

7. Aydınlanma, Devrim ve Estetik Patlamalar

- **Goldberg, RoseLee.** *Performans Sanatı: Fütürizmden Günümüze.* (İngilizce)
- **Abramović, Marina.** *Duvarlardan Geçmek: Bir Anı.* Çeviren: Niran Elçi. Doğan Kitap.
- **Bishop, Claire.** *Yapay Cehennemler: Katılımcı Sanat ve Seyirciliğin Politikası.* Çeviren: Okyanus Çağrı Öztürk. Koç Üniversitesi Yayınları.
- **Grotowski, Jerzy.** *Yoksul Tiyatroya Doğru.* Çeviren: Ayşe Zeynep Güngör. Dost Kitabevi.
- **Şahin, Üstün Barış.** *Türk Performans Sanatı: Tarihsel Bir Çözümleme.*
- **Beardsley, John.** *Toprak İşleri ve Ötesi: Manzarada Çağdaş Sanat.* (İngilizce)
- **Lippard, Lucy R.** *Undermining: A Wild Ride Through Land Art, Mining, and the Cold War.* (İngilizce)

- **Smithson, Robert.** *Robert Smithson: Toplu Yazılar.* (İngilizce)
- **Kagan, Sacha.** *Sanat ve İklim Değişikliği: Çağdaş Sanat ve Çevre Politikaları.* (İngilizce)
- **Gablík, Suzi.** *Sanatın Yeniden Büyüştü.* (İngilizce)
- **Paul, Christiane.** *Dijital Sanat.* (İngilizce)
- **Manovich, Lev.** *Yeni Medyanın Dili.* Çeviren: Aslı Daldal. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- **Şavkan, Ahmet.** *Video Sanatı ve Estetiği.* İletişim Yayınları.
- **Steyerl, Hito.** *Göreviniz Sanat: Dijitalleşme ve Biyopolitik Üretim Çağında Sanat.* (İngilizce)

8. Modern Dünya – Sanatın Yıkılışı ve Kendini Buluşu

- **Thompson, Don.** *12 Milyon Dolarlık Doldurulmuş Köpekbalığı: Çağdaş Sanat ve Müzayede Evlerinin Tuhaf Ekonomisi.* Çeviren: Gülizar Aytekin. Sel Yayıncılık.
- **Moulin, Raymonde.** *Sanat Piyasası.* (İngilizce)
- **Velthuis, Olav.** *Fiyatları Konuşmak: Çağdaş Sanat Piyasasında Fiyatların Sembolik Anlamları.* (İngilizce)
- **Zolberg, Vera L.** *Creating a Sociology of Art.* Cambridge University Press, 1990. (İngilizce)
- **Lyotard, Jean-François.** *Postmodern Durum.* Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay. Vadi Yayınları.
- **Jameson, Fredric.** *Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı.* Çeviren: Nuri Plümer. Metis Yayınları.
- **Foster, Hal (Editör).** *Anti-Estetik: Postmodern Kültür Üzerine Denemeler.* (İngilizce)
- **Foucault, Michel.** *Hapishanenin Doğuşu.* Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay. İmge Kitabevi.

- **Barthes, Roland.** *Göstergebilimsel Serüven.* Çeviren: Tahsin Yücel. Yapı Kredi Yayınları.
- **Bishop, Claire.** *Enstasyon Sanatı: Eleştirel Bir Tarih.* (İngilizce)
- **Bourriaud, Nicolas.** *İlişkisel Estetik.* Çeviren: Mine Haydaroglu. Yapı Kredi Yayınları.
- **Fried, Michael.** *Sanat ve Nesnelik.* (İngilizce)
- **Weiwei, Ai.** *Ai Weiwei'nin Blogu: Yazılar, Röportajlar ve Dijital Sitemler.* (İngilizce)
- **Banksy.** *Wall and Piece.* (İngilizce)
- **Deitch, Jeffrey, McCormick, Carlo, & Rose, Aaron (Editörler).** *Sokaktaki Sanat.* (İngilizce)
- **Fairey, Shepard.** *Obey: Arz ve Talep: Shepard Fairey'nin Sanatı.* (İngilizce)
- **McCormick, Carlo.** *Graffiti Tarihi.* (İngilizce)
- **Türkçe Sanat Dergileri ve Yayınları:** *Art Unlimited, Sanat Dünyamız* gibi dergilerde sokak sanatı üzerine Türkçe makaleler ve söyleşiler bulunabilir.
- **Netflix Belgeselleri:** "The Creative Brain" gibi belgesel serilerinin yapay zeka ve sanatla ilgili bölümleri izlenebilir.

9. 20. Yüzyıl: Sanat, Politika ve Direniş

- **Kac, Eduardo.** *Tele-mevcudiyet ve Biyo Sanat: İnsanları, Tavşanları ve Robotları Ağ Bağlantısına Sokmak.* (İngilizce)
- **Da Vinci, Leonardo.** *Leonardo da Vinci'nin Not Defterleri.* Çeviren: Dilek Şen. Yapı Kredi Yayınları.
- **Zielinski, Siegfried.** *Medyanın Derin Zamanı: Teknik Araçlarla Duyma ve Görmenin Arkeolojisine Doğru.* (İngilizce)
- **Catts, Oron & Zurr, Ionat.** *Doku Kültürü ve Sanat Projesi: Yarı Canlı Sanatçı.* (İngilizce)

- **Türkçe Sanat ve Bilim Felsefesi Yayınları:** Biyoetik, yapay yaşam ve teknosanat üzerine Türkçe akademik makaleler ve derlemeler.
- **Lacy, Suzanne.** *Haritalama Alanı: Yeni Tür Kamusal Sanat.* (İngilizce)
- **Hooks, Bell.** *Zihnindeki Sanat: Görsel Politika.* (İngilizce)
- **Guerrilla Girls.** *Guerrilla Girls'in Batı Sanatı Tarihi Başucu Arkadaşı.* (İngilizce)
- **Türkçe Sanat ve Aktivizm Derlemeleri:** *Sanat Dünyamız, Toplumsal Tarih* gibi dergilerde sanat ve toplumsal hareketler üzerine Türkçe makaleler.
- **Lippard, Lucy R.** *Yıpratma: Toprak Sanatı, Madencilik ve Soğuk Savaş Üzerine Vahşi Bir Yolculuk.* (İngilizce)
- **Özkan, Suha.** *Eko-Kentler ve Eko-Sanat.*
- **Papastergiadis, Nikos.** *Kültürel Kesişimler: Küresel İletişimler, Kültürel Çalışmalar ve Ulusötesi Sanatlar.* (İngilizce)
- **Bishop, Claire (Editör).** *Katılım.* (İngilizce)
- **Appadurai, Arjun.** *Büyük Ölçekli Modernlik: Küreselleşmenin Kültürel Boyutları.* Çeviren: Zeynep Özbay. Metis Yayınları.
- **Nedoluja, Michael.** *Küresel Sanat Tarihi.* (İngilizce)
- **Türkçe Sanat ve Küreselleşme Tartışmaları:** *Sanat Dünyamız, Arredamento Mimarlık* gibi dergilerde küresel sanat piyasası ve kültürel alışveriş üzerine Türkçe makaleler.

10. Sonraki Felaket: Postmodern Sanat ve Dijital Dünya

- **Butler, Judith.** *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi.* Çeviren: Başak Ertür. Metis Yayınları.
- **Lippard, Lucy R.** *Pembe Cam Kuğu: Sanat Üzerine Seçilmiş Feminist Denemeler.* (İngilizce)

- **Pollock, Griselda.** *Görüş ve Farklılık: Kadınlık, Feminizm ve Sanat Tarihleri.* (İngilizce)
- **Hall, Stuart.** *Kimlik Söyleşileri: Kültür, Kimlik ve Politika.* Çeviren: Suat Köse. Dipnot Yayınları.
- **Beral, Ali.** *Enstalasyon Sanatında Mekânın Yeniden Kurulumu.* Literatür Yayıncılık.
- **Türkçe Sanat Dergileri ve Kataloglar:** *Sanat Dünyamız, Art Unlimited* gibi dergilerde ve önemli müze sergi kataloglarında enstalasyon sanatına dair Türkçe içerikler.
- **Türkçe Sanat Dergileri ve Yayınları:** *Art Unlimited, Sanat Dünyamız, Arredamento Mimarlık* gibi dergilerde ve çeşitli blog/web sitelerinde sokak sanatı üzerine Türkçe makaleler ve söyleşiler.
- **Web3, NFT ve Blok Zinciri Sanatı Üzerine Güncel Türkçe Makaleler ve Analizler:** *Sanat Dünyamız, Art Unlimited, E-Skop* gibi platformlarda ve dijital sanat üzerine Türkçe akademik yayınlarda yer alan güncel tartışmalar, özellikle NFT ve blockchain teknolojisi hızla değiştiği için güncel online kaynaklar.
- **Belgeseller ve Konferanslar:** Türkiye'de dijital sanat ve yapay zeka alanında düzenlenen sempozyum ve konferansların yayınları.

11. Sanatın Toplumsal Ağırlığı

- **Berger, John.** *Sanat ve Devrim: Ernst Neizvestny'nin Politik Kaderi.* Çeviren: Yurdanur Salman. Metis Yayınları.
- **Türkçe Sanat Dergileri ve Araştırmalar:** Sanat ve politika, propaganda sanatı veya direniş sanatı üzerine *Sanat Dünyamız, Toplumsal Tarih* gibi dergilerde yer alan makaleler.
- **Adorno, Theodore W.** *Estetik Kuram.* Çeviren: İsmail Tunalı. Kabalcı Yayıncılık.

- **De Botton, Alain & Armstrong, John.** *Sanat Bir Terapi Biçimidir.* Çeviren: Begüm Yavuz. Koç Üniversitesi Yayınları.
- **Sontag, Susan.** *Yorum Karşısı ve Diğer Denemeler.* Çeviren: Nurdan Soysal. Metis Yayınları.
- **Türkçe Estetik ve Sanat Felsefesi Kitapları:** İsmail Tunalı'nın estetik üzerine yazdığı eserler veya farklı filozofların sanat felsefesi çevirileri bu bölüm için genel bir teorik zemin sunabilir.

* Müziğin Gücü – İlkel Davuldan Spotify Listelerine

- **Adorno, Theodore W.** *Müzik Yazıları.* Çeviren: Cemal Yardımcı. Metis Yayınları.
- **Blacking, John.** *Ne Kadar Müzikal İnsan?* (İngilizce)
- **Nettl, Bruno.** *Halk ve Geleneksel Müzik: Batı Dışındaki Kültürler.*
- **Özlem, Doğan.** *Müzik Felsefesi.* İnkılap Kitabevi.
- **Sanat Dünyamız, Andante gibi Müzik Dergileri:** Türkiye'deki müzik kültürüne, farklı türlere ve yapay zeka müzik yaratımına dair güncel Türkçe makaleler ve söyleşiler.
- **Türkiye'de Müzik Tarihi Üzerine Akademik Yayınlar:** Örneğin, Türk Müziği tarihi veya modern müzik akımlarının Türkiye'deki yansımaları üzerine araştırmalar.
- **Sanal Kaynaklar:** Spotify'nın kendi blog yazıları, müzik platformlarının (örneğin Red Bull Music Academy'nin Türkçe içerikleri) farklı müzik türleri ve kültürleri üzerine sunduğu bilgiler.